

COGAR mé seo leat!

Bailiúchán d'Agallaimh Bheirte

Dearthóirí Áiseanna Teagaisc
na Gaeilge a thionsaigh

Cogar mé seo leat!

Bailiúchán d'Agallaimh Bheirte

**Dearthóirí Áiseanna Teagaisc
na Gaeilge a thiomsaigh**

 AN GÚM

Baile Átha Cliath

An chéad eagrán 2008

© An Roinn Oideachais agus Eolaíochta / Foras na Gaeilge, 2008

ISBN 978-1-85791-701-7

Gach ceart ar cosaint. Ní ceadmhach aon chuid den fhoilseachán seo a atáirgeadh, a chur i gcomhad athfhála, ná a tharchur ar aon mhodh ná slí, bíodh sin leictreonach, meicniúil, bunaithe ar fhótachóipeáil, ar thaifeadadh nó eile, gan cead a fháil roimh ré ón bhfoilsitheoir.

Baineann an saothar seo le scéim Dhearthóirí Áiseanna Teagaisc na Roinne Oideachais agus Eolaíochta atá ann chun áiseanna Gaeilge a sholáthar do na bunscoileanna Gaeltachta agus do na bunscoileanna lán-Ghaeilge.

Fearghais Mac Lochlainn, Pronsias Ó Cuilinn agus Seán Ó Muimhneacháin a scríobh

Dearadh agus leagan amach: Designit

Obair ealaíne: Peter Donnelly, Aongus Collins agus Dómhnal Ó Bric

Muintir Chathail Teo a chlóbhuail in Éirinn

Le fáil tríd an bpost uathu seo:

An Siopa Leabhar,
6 Sráid Fhearchair,
Baile Átha Cliath 2
ansiopaleabhar@eircom.net

nó

An Ceathrú Póilí,
Cultúrlann Mac Adam-Ó Fiaich,
216 Bóthar na bhFál,
Béal Feirste BT12 6AH.
leabhair@an4poili.com

Orduithe ó leabhardhíoltóirí chucu seo:

Áis,
31 Sráid na bhFínníní,
Baile Átha Cliath 2.
eolas@forasnagaeilge.ie

nó

International Education Services,
Eastát Tionsclaíoch Weston,
Léim an Bhradáin,
Co. Chill Dara.
info@iesltd.ie

An Gúm, 24-27 Sráid Fhredric Thuaidh, Baile Átha Cliath 1

Clár

Tá tú agam anois!	5
Cad é do dheifir?	15
Cad atá ag cur tinnis ort?	23

Tá tú agam anois!

le Fearghas Mac Lochlainn

San Nioclás agus An Bangharda

Hó! Hó! Hó!

Hé! Céard atá tú a dhéanamh?

Tá tú agam anois, a chneámhaire – gabh anuas anseo go beo!
Éirigh as do chuid ábhailleachta. Leag as an ‘Hó! Hó! Hó!’
Nach bhfaca mé go maith thú ag gabháil i bhfolach ar an díon,
A ghadaí ghránna bhradaigh, céard atá agat ar do dhroim?

An bhfuil a fhios agat do chearta, a mhac? An bhfuil a fhios?
Ar ndóigh tá a fhios!

D’ainm? Mise Santaí! Is do shloinne? Santaí Claus!

Ach foighid ort cúpla nóiméad – má thugann tú dom spás,
Fan go fóill, a Gharda, agus míneoidh mé mo chás!

Mmmm ... abair leat ...

Tá monarcha mhór mhillteach agam sa mbaile sa North Pole,

Tá leipreacháin ag obair agam, ag obair oíche is ló.

Ní stopann siad le haghaidh bolgaim – ní stopann siad le haghaidh lóin,

Is tá an mála mór sin líonta acu le bronntanais go leor.

Ní chreidimse do scéal, a mhac – go deimhin, is beag an baol,

Fuair tú do chuid bronntanas ó Shelley thoir Tigh Neill.

D'fhiafraigh mé ar ball díot – ní bhfuair mé sásamh fós,

Céard atá istigh sa mála, a deirim – inis dom go beo!

Siss ...

Tá péinteanna is páipéar ann do mhúinteoir Rang a hAon,

Tá bábóigín do Luisne is dlúthdhiosca do Christín.

Tá liathróid ann do Ruaidhrí – sin é a thaithneos leis thar cionn,

Mar chaill sé trí cinn cheana is tá péire ar an díon.

Muise, aithním ar do ghluгаireacht gur fear thú a bhíos ag ól,

Tá bolg mór amach agat agus tá tú tite i bhfeoil.

Tá mála as Tigh Sheoighe anseo 'gus boiscín as Tigh Chóil ...

Ghoid tú iad, a chluanaí, istigh sa mbaile mór!

Hah?!

*Níor ghoid mé pingin i gcaitheamh mo shaoil – shílfeá go mbeadh ort náire,
Na leipreacháin a rinne chuile ní istigh sa mála.*

*Tá leoraí deas do Mháirtín agam – tá sliotar agam do Mháire,
Ach ní bhfaighidh Fearghas tada, a mhac, mar bhí sé siúd an-dána.*

Níl ansin ach plabar agus tá do dhóthain ráite agat,
Tiocfaidh tusa in éindí liomsa siar go dtí an Stáisiún.
Féadfaidh tusa an scéal ar fad a mhíniú ansin don sáirsint,
Ach fan go fóill! An bhfuil tada eile i bhfolach thíos sa mála?

Tá teidí breá do Thraolach ann, teidí gleoite buí,
Tá cluiche do Chaitríona ann ach níl a fhios aici faoi.
Tá capaillín do Róisín is leabhar as Séideán Sí,
Is tá uirlisí tógála ann do mhúinteoir Rang a Trí.

Muise, is géar a theastódh na huirlisí ar an díon sin thuas,
Mar nuair a leandáil tú le Rúdolf ann chraiseáil tú go cruá.
Bhí tú ag pramsáil mar a bheadh eilifint le habhóga móra troma,
Is tá braonacha ón tsíleáil againn is buicéid leagtha fúthu.

A Gharda, as ucht Dé ort, ná bí cantalach anois,
Tá tú, Dia ár réiteach, chomh cantalach le dris.
Go sábhála Mac Dé sinn, níl aon chuma ort ná caoi,
Is í an Nollaig í, a chréatúir – bíodh spórt agat is spraoi.

Humph!

Ní chreidimse sa Nollaig, muise, is níor chreid le fada an lá,
Mar gur scríobh mé litir fhada chuig Santaí aon uair amháin.
Chroch mé suas an stoca is d'fhan mé i gcaitheamh na hoíche ...
Ní bhfuair mé tada ar maidin agus sin é a bhris mo chroí.

Tut, tut, tut ...

Muise, a chréatúirín, a dhíthreabhaichín, is trua liom do chás,
Nach dtagann meall, meall litreacha sa bpost chuig Santaí Claus.
Ach is cuimhneach liomsa bliain amháin i nineteen ninety two,
Bhí stailc ag lucht an phosta 'gus chuaigh cúpla ceann amú.

Sin í anois an bhliain agat – míle naoi gcéad nócha a dó!

D'iarr mé bábóg a mbeadh caint aici – beidh cuimhne agam air go deo.

Níor theastaigh mórán uaimse ach ní bhfuair mé tada beo,

Is ar maidin lá arna mhárach bhí mo stoca folamh fós.

Hó! Hó! Hó!

Is í an Nollaig í! is í an Nollaig í! Is tá chuile dhuine sásta,
Níl a fhios cé na bronntanais atá thíos i dtóin an mhála.
Tá bronntanas do Dheaide agam, do Mhama 'gus do chuile pháiste,
Is bábóg a bhfuil caint aici faoi dheireadh thiar don Gharda!

Bá

bá

bá

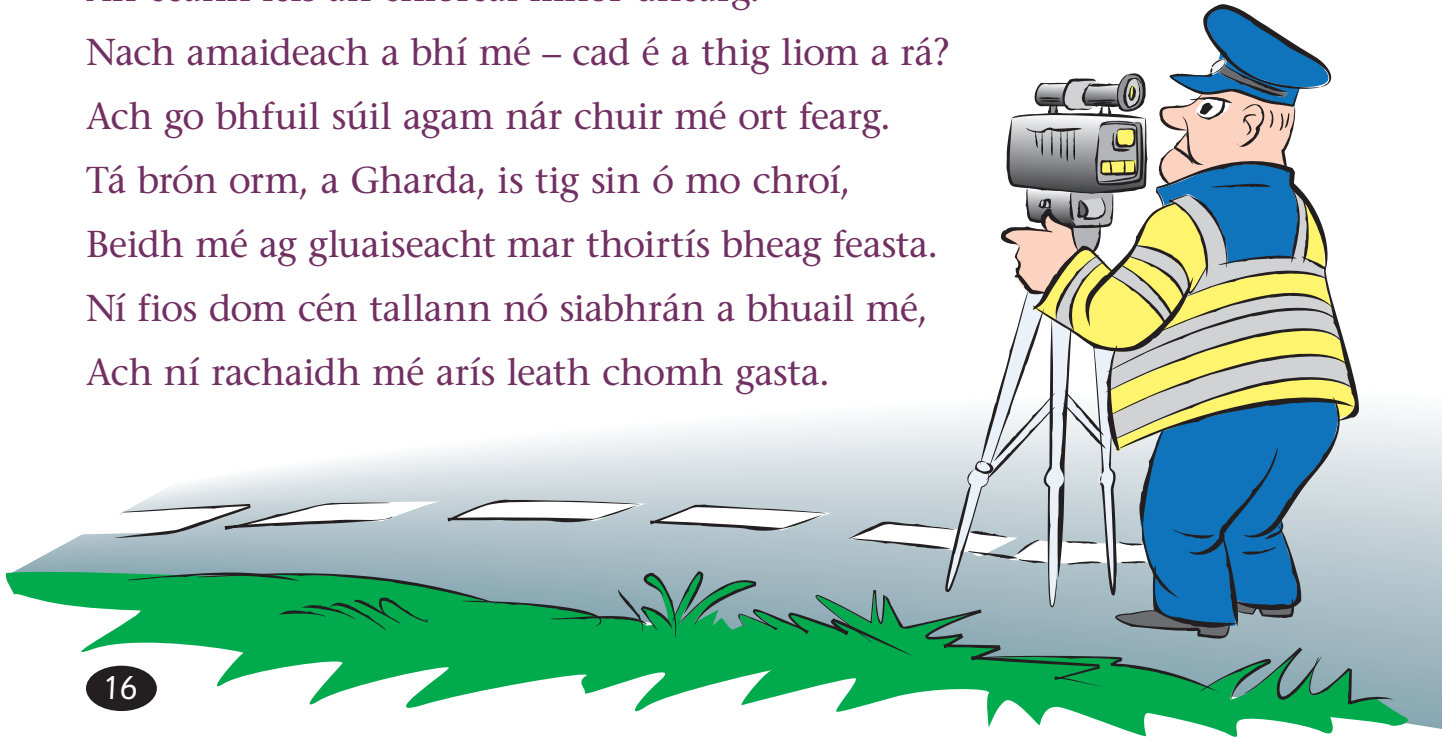
Cad é do dheifir?

Proinsias Ó Cuilinn

Gasúr fiche bliain d'aois agus An Garda

Bhuel, anois, a ghasúir, cad é do dheifir,
Nó an é go bhfuil rud beag brú ort?
Ach ar thug tú fá deara an comhartha úd thall,
Nó an cuma leat fána shórt?

Ó, a Gharda chóir, tchím anois é,
An ceann leis an chiorcal mhór dhearg.
Nach amaideach a bhí mé – cad é a thig liom a rá?
Ach go bhfuil súil agam nár chuir mé ort fearg.
Tá brón orm, a Gharda, is tig sin ó mo chroí,
Beidh mé ag gluaiseacht mar thoirtís bheag feasta.
Ní fios dom cén tallann nó siabhrán a bhuail mé,
Ach ní rachaidh mé arís leath chomh gasta.

Anois tá tú buartha is na deora le do shúile,
Is tú i ndiaidh a bheith ag tiomáint mar dhiabhal.
Ach ní ó do chroíse a thagann an buaireamh,
Chonaic mise go leor de do mhacasamhail.
Beirimse oraibh – ansin tagann an brón,
Is an leithscéal faoi neamhaird ar phriacal.
Seo rachaimid beirt ag amharc ar an chomhartha,
Is an uimhir atá istigh ins an chiorcal.

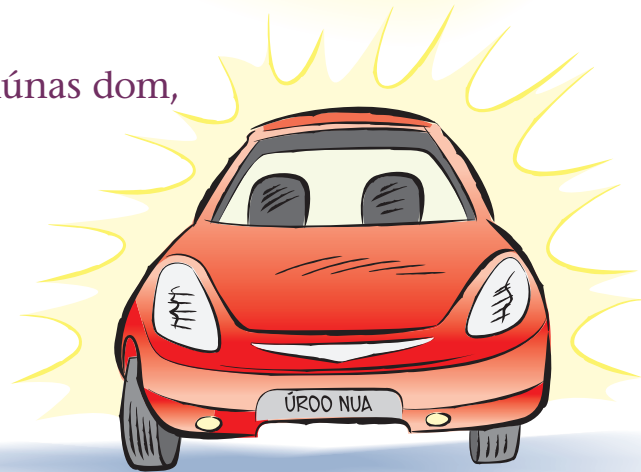

Níl feidhm duit, a Gharda – sin cuir amú ama,
Glacaim le d'fhocal go cneasta.
Nuair a smaoiním anois air bhí deifir bheag orm,
Bhí mé ag gabháil, is dócha, rud beag róghasta.

'Rud beag,' a deir tú! Ó, nach bhfuil sin go deas,
Le blas a chur ar fhocla nach maith leat.
Ach sa chás seo, a mhic, níl sé cliste ná glic,
Le 'lánluas' a bhí tú ag gluaiseacht.
Ó, amharc – carr breá úr! Bhuel tuigim anois,
Is dóigh leat gur tusa rí an bhóthair.
I do charr mór deas úr chuir tú síos do spág mhór,
Chomh luath is a fuair tú an eochair.

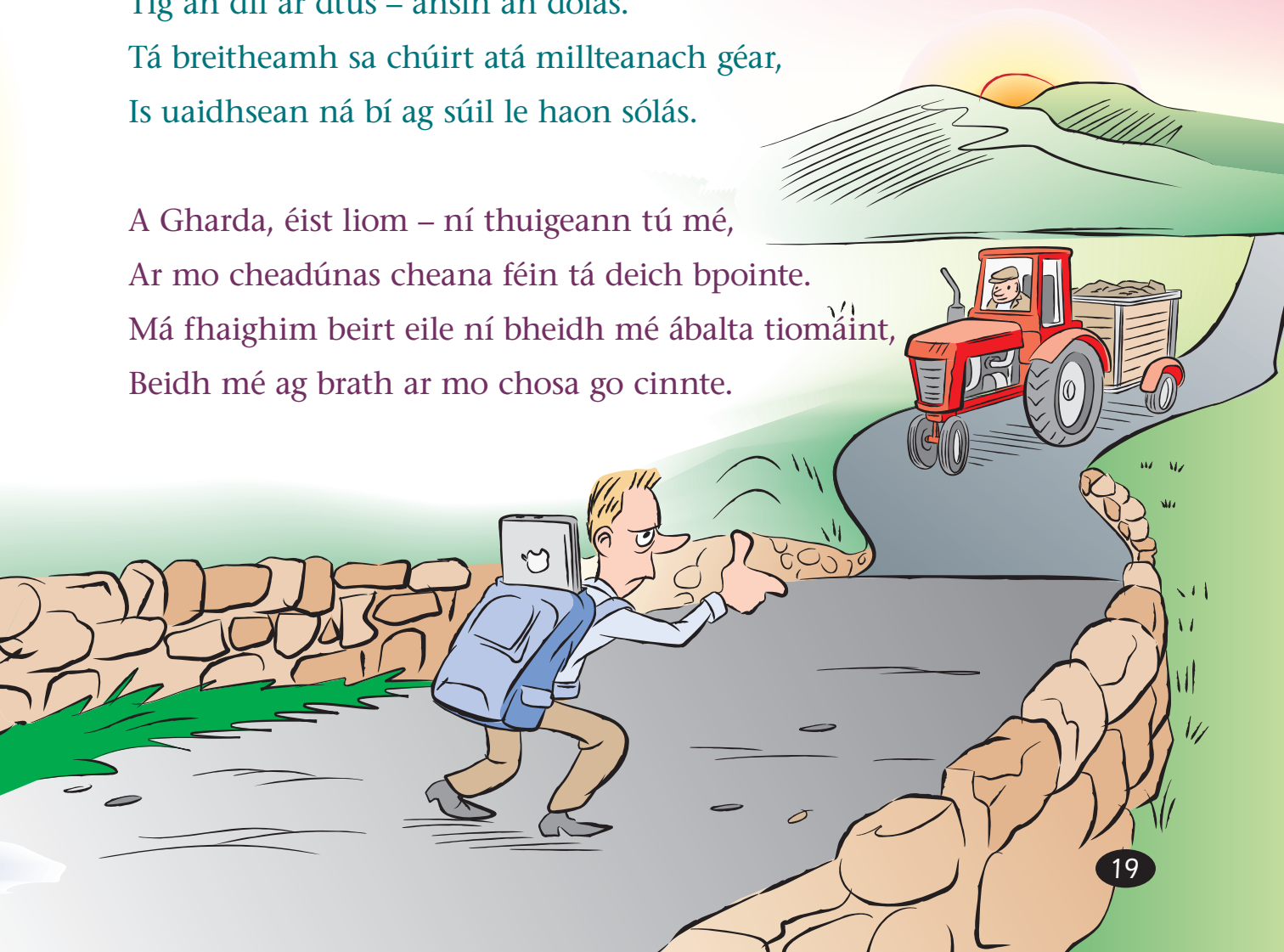

Is fíor duit, a Gharda, tá an peaca ar m'anam,
Ní féidir é a shéanadh, gan amhras.
Ach bí trócaireach liom is tabhair maithiúnas dom,
Mar tá an tiománaí seo lán de dhólás.

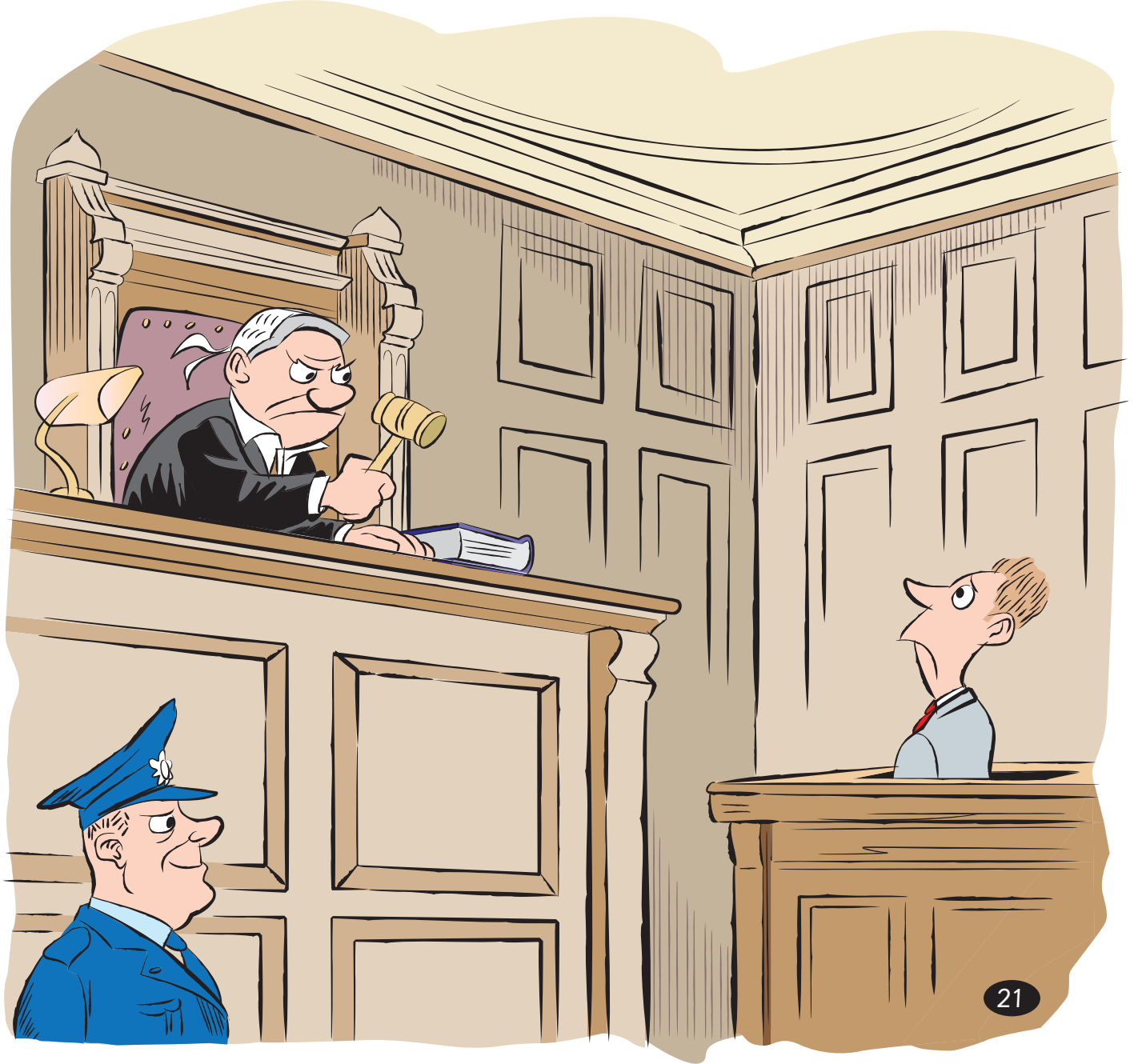
Ní mar sin a théann sé, a ghasúir, mo bhrón,
Tig an dlí ar dtús – ansin an dólás.
Tá breitheamh sa chúirt atá millteanach géar,
Is uaidhsean ná bí ag súil le haon sólás.

A Gharda, éist liom – ní thuigeann tú mé,
Ar mo cheadúnas cheana féin tá deich bpointe.
Má fhaighim beirt eile ní bheidh mé ábalta tiomáint,
Beidh mé ag brath ar mo chosa go cinnte.

Má bhaineann an breitheamh an ceadúnas díot,
Is mise a bheas sásta a chluinstin.
Beidh bealaí na tíre seo slán ón íospairt,
Ó do mhacasamhailse is do ghluaisteán.

Cad atá ag cur tinnis ort?

Seán Ó Muimhneacháin

Úinéir an mhadra agus An Comharsa

Nach tusa atá brónach ar maidin,
Cad atá ag cur tinnis ort in aon chor?
Tá aghaidh ort chomh bán leis an bhfalla,
Caithfidh gur thug duine éigin duit léasadh!

Cuir uait agus ná bí ag magadh,
Ní baol go dtárlódh a leithéidí sin.
Ach an cuimhin leat mo bhanphrionsa Mailí?
Tá sí imithe le tamall ar strae uaim.

Nach minic a d'imigh sí cheana,
'Gus d'fhill sí arís faoi cheann tréimhse.
Is níl duine san áit seo a bhacfadh,
Le gadhairín beag ainnis gan éirim.

Tabhair aire is ná maslaigh mo ghadhairín,
Níl a sárú le fáil ar fud Éireann.
Tá sí oilte is traenáilte go maith agam,
Tá an créatúirín beag cneasta 'gus béasach.

Nár chualasa ar nuacht na maidine,
Go raibh gadhar amuigh ar na sléibhte.
Agus na feirmeoirí imithe le gealaigh,
Mar go raibh sé ag marú a gcuid caorach.

Ná cuir aon mhilleán ar mo pheatasa,
Mar choíche ní mharódh sí aon rud.
Tá mo ghadhairínse ciúin agus faiteach,
Is ní dhéanfadh sí aon díobháil d'éinne.

Níor mhaith liom go deimhin a bheith ag brath uirthi,
Dá mbuailfeadh an t-ocras róghéar í.
Dá mbeadh caora ag méileach ina haice,
Do dhéanfadh an scaiste dinnéar di.

Tá aithne agamsa ar Mhailí,
Is ní chreidimse focal den scéal sin.
Ach cad ina thaobh go bhfhág sí an baile?
Ní fheadarsa an bhfillfidh sí in aon chor?

Cad é sin amuigh ar an bhfaiche?
Is dóigh liom go n-aithním féin í.
Tá do ghadhairín beag tagtha abhaile,
'Gus ceithre choileáinín beag taobh léi.

Nach í Mailí an rógaire cruthanta,
A d'imigh i bhfolach di féin.
Á! Nach deas mar a thugann sí aire,
Dá ceithre choileáinín nuashaolta.

NÓTAÍ FOGHRAÍOCHTA – Tá tú agam anois!

Baineann na nótaí foghraíochta anseo leis an gcanúint inar scríobhadh an t-agallamh beirte.

Leathanach 6

‘Céard ‘tá’ a deirtear. (líne 2)
‘tú ‘dhéanamh?’ a deirtear. Ní deirtear an ‘a’. (líne 2)
Mar ‘a’m’ a deirtear ‘agam’. (líne 3)
‘do chuid ábhaileacht’ a deirtear. (líne 4)
‘gabháil i bhfolach’ a deirtear. Ní deirtear an ‘ag’. (líne 5)
‘céard ‘tá’ a deirtear. (líne 6)
‘An bhfuil fhios’ a deirtear. Ní deirtear an ‘a’. (líne 7)
Mar ‘a’t’ a deirtear ‘agat’. (líne 7)
‘tá fhios’ a deirtear. Ní deirtear an ‘a’. (líne 7)
‘dhom’ a deirtear. (líne 9)

Leathanach 7

‘monarchan’ a deirtear. (líne 2)
Mar ‘a’m’ a deirtear ‘agam’. (líne 2)
Mar ‘a’m’ a deirtear ‘agam’. (líne 3)
‘s tá’ a deirtear. (líne 5)
‘líonta ‘cu’ a deirtear. (líne 5)
‘s beag’ a deirtear. (líne 6)
‘dhíot’ a deirtear. (líne 8)
‘Céard ‘tá ‘stigh’ a deirtear. (líne 9)
‘dhom’ a deirtear. (líne 9)

Leathanach 8

‘péinteannaí’ a deirtear. (líne 2)
‘sin é ‘thaitneós’ a deirtear. Ní deirtear an ‘a’. (líne 4)
‘bhíonns’ a deirtear. (líne 6)
Mar ‘a’t’ a deirtear ‘agat’. (líne 7)
‘gus’ a deirtear. (líne 8)

Leathanach 9

‘i gcaith’ a deirtear. (líne 2)
‘tá ‘stigh’ a deirtear. (líne 3)
Mar ‘a’m’ a deirtear ‘agam’. (líne 4)
Mar ‘a’t’ a deirtear ‘agat’. (líne 6)
‘bhfuil’ a deirtear. Ní deirtear an ‘an’. (líne 9)

Leathanach 10

‘níl ‘fhios’ a deirtear. Ní deirtear an ‘a’. (líne 2)
‘s tá’ a deirtear. (líne 4)
‘is géar ‘theastódh’ a deirtear. Ní deirtear an ‘a’. (líne 5)
‘Nuair ‘leandáil’ a deirtear. Ní deirtear an ‘a’. (líne 6)
‘pramsáil’ a deirtear. Ní deirtear an ‘ag’. (líne 7)
‘mar bheadh’ a deirtear. Ní deirtear an ‘a’. (líne 7)
‘abhógáí mór’ trom’ a deirtear. (líne 7)
‘s tá’ a deirtear. (líne 8)
‘braonacháí’ a deirtear. (líne 8)
‘Mar ‘a’ainn’ a deirtear ‘againn’. (líne 8)

Leathanach 11

‘Dia dhá réiteach’ a deirtear. (líne 2)
Mar ‘sí’ a deirtear ‘Is í’. (líne 4)
‘muis’ a deirtear. (líne 5)
‘s níor’ a deirtear. (líne 5)
‘i gcaith’ na hóich’ a deirtear. (líne 8)
‘bhris mo chroí’ a deirtear. Ní deirtear an ‘a’. (líne 9)

Leathanach 12

‘litreacháí’ a deirtear. (líne 2)
‘gus’ a deirtear. (líne 5)
‘Sin í ‘nois’ a deirtear. (líne 6)
Mar ‘a’t’ a deirtear ‘agat’. (líne 6)
Mar ‘naocha’ a deirtear ‘nócha’. (líne 6)
Mar ‘a’m’ a deirtear ‘agam’. (líne 7)
‘s ar maidin’ a deirtear. (líne 9)

Leathanach 13

Mar ‘sí’ a deirtear ‘is í’. (líne 2)
‘s tá’ a deirtear. (líne 2)
‘Níl fhios’ a deirtear. Ní deirtear an ‘a’. (líne 3)
‘na bronntanais ‘tá’ a deirtear. (líne 3)
Mar ‘a’m’ a deirtear ‘agam’. (líne 4)
‘gus’ a deirtear. (líne 4)

NÓTAÍ FOGHRAÍOCHTA – Cad é do dheifir?

Baineann na nótaí foghraíochta anseo leis an gcanúint inar scríobhadh an t-agallamh beirte

Leathanach 16

‘do dheifre’ a deirtear. (líne 1)

‘fá dear’ a deirtear. (líne 3)

‘fána sheort’ a deirtear. (líne 4)

‘caidé ‘thig’ a deirtear. (líne 7)

Mar ‘domh’ a deirtear ‘dom’. (líne 11)

Leathanach 17

‘s na deora’ a deirtear. (líne 1)

‘s tú ‘ndiaidh ‘bheith’ a deirtear. (líne 2)

‘ins an chiorcal’ a deirtear. (líne 8)

‘go creasta’ a deirtear. (líne 10)

‘smaointím’ a deirtear. (líne 11)

‘deifre’ a deirtear. (líne 11)

‘bhí mé a’ gabháil’ a deirtear. (líne 12)

‘s dóiche’ a deirtear. (líne 12)

Leathanach 18

‘domh’ a deirtear. (líne 11)

Leathanach 19

‘uaidhsan’ a deirtear. (líne 4)

‘ná bí ‘súil’ a deirtear. (líne 4)

‘Beidh mé ‘brath’ a deirtear. Ní deirtear an ‘ag’. (líne 8)

Leathanach 20

Mar ‘duit’ a deirtear ‘díot’. (líne 1)

‘bealtaí’ a deirtear. (líne 3)

‘do mhacasamhailsa’ a deirtear. (líne 4)

NÓTAÍ FOGHRAÍOCHTA – Cad atá ag cur tinnis ort?

Baineann na nótaí foghraíochta anseo leis an gcanúint inar scríobhadh an t-agallamh beirte

Leathanach 24

'Nach tusa 'tá' a deirtear. (líne 1)

'Cad 'tá 'cur tinnis' a deirtear. (líne 2)

Mar 'bhuaite' a deirtear 'uait'. (líne 5)

'Tá sí 'mithe' a deirtear. (líne 8)

Leathanach 25

'gus' a deirtear. (líne 2)

'fé chionn' a deirtear. (líne 2)

's ná maslaigh' a deirtear. (líne 5)

'oilte 's traenáilte' a deirtear. (líne 7)

'gus' a deirtear. (líne 8)

Leathanach 26

'mithe le gealaigh' a deirtear. (líne 3)

's ní dhéanfadh' a deirtear. (líne 8)

Leathanach 27

'bheith' a deirtear. Ní deirtear an 'a'. (líne 1)

'méileach 'na haice' a deirtear. (líne 3)

'don scéal san' a deirtear. (líne 6)

'canathaobh' a deirtear. (líne 7)

'go bhfág' a deirtear. (líne 7)

'N'fheadarsa' a deirtear. (líne 8)

Leathanach 28

'gus' a deirtear. (líne 4)

'di fhéinig' a deirtear. (líne 6)

Trí agallamh beirte spráíúla galánta spórtúla,
ceann i ngach mórchanúint.

 AN GÚM

